

UIT DE SCHRIFT

Gezonden van Christus.

Indien Ik niet wegga, zoo zal de Trooster tot u niet komen, maar indien Ik heenga, zoo zal Ik Hem tot u zenden.

Johannes 16:7.

Schijnbaar heeft Jezus door Zijn heengaan Zijn discipelen armer gemaakt, hen beroofd van Zijn troostende en sterkende tegenwoordigheid.

Wat moest er uit hen, zwakke en twijfelende mannen, worden zonder Hem, die gezegd had: „zonder Mij kunt gij niets doen“?

Moeten zij apostelen worden, die nog niet eens goede discipelen zijn? Leermeeesters der christenheid, terwijl zij zelf nog zoo weinig van Jezus weten? Moedige visschers van menschen op de bewogen zee des levens, zij die in nacht en storm al versagen? Trouwe leiders der gemeente, die zelf zoo vaak dwalen zonder Herder?

Alles hing voor hen aan Jezus' inspireerende tegenwoordigheid. Wat zal er van hen worden nu Jezus is heengegaan?

Toch had Hij tevoren verklaard: „het is u nut dat Ik wegga“.

Dat hebben ze eerst niet kunnen gelooven.

Maar op het Pinksterfeest is het hun ten volle duidelijk geworden.

Juist door Jezus' heengaan werden de discipelen niet armer, maar rijker.

Zij moesten eerst geheel worden ontledigd, om daarna vervuld te kunnen worden met den H. Geest.

Door Zijn lijden en sterven had de Heiland immers den levendmakenden Geest verworven, die het nemen zou uit het Zijne, en het hun zou verkondigen. Die Geest zou toepassen in de harten wat Christus verworven had.

In dien Geest zou Jezus wederkomen, want Hij zou hen geen weezen laten.

Daartoe moesten zij dus van Zijn lichamelijke tegenwoordigheid beroofd worden, om eeuwig en onlosmakelijk aan Hem door den Geest verbonden te blijven.

Die Trooster, Advocaat, Zaakbezorger Gods, zou de heilige rechtszittingen in hun hart voeren en het goddelijke recht daarbinnen bondig maken. Terwijl Christus Zelf Voorbidder bij den Vader bleef, zou deze Advocaat het pleit daarbinnen voeren om, alle gedachten gevangen te leiden tot de gehoorzaamheid aan Christus.

Die Trooster zou komen, maar als gezondene van Christus, die heenging.

Hoe innig en onverbreekbaar is dus het verband tusschen Christus en den Heiligen Geest, tusschen Christus en Zijn Christenen.

Door de uitstorting van dien Heiligen Geest is nu alles voor en in de discipelen anders geworden.

Ze drinken nu met volle teugen uit de bron der genade, die afvloeit uit het hemelsch heilgdom.

Zij worden nu door dien Geest trouwe getuigen van Christus. Het stemt hen zelfs tot blijdschap als zij smaad moeten lijden om de eer van hun Zaligmaker.

Die Geest maakt hen tot kloeke en moedige godsgezanten die zeggen: wij kunnen niet laten te prediken wat wij gezien en gehoord hebben.

Zij gelooven, daarom spreken zij.

Nu hebben ze alles over voor het Koninkrijk Gods en laten er alles voor los: geluk en eer, have en goed, lichaam en leven.

Die geweldige verandering is alleen gekomen door den Heiligen Geest, die het ledige, door het heengaan van den Heiland gekomen, vervuld heeft uit Zijn overvloeiende volheid.

Nu konden ze niet meer slapen, want niemand waakte met hen in de ure der verzoeking. Ze strenden ook niet meer over de vraag, wie de eerste was.

Daarom kon nu de beloofde Trooster komen. Hij zou hen in alle waarheid leiden en de toekomstige dingen hun verkondigen.

De Heilige Geest heeft andere menschen van hen gemaakt, apostelen, ambassadeurs van Christus, bloedgetuigen van het Lam.

Jezus is heengegaan.

Maar Hij is in Zijn Geest teruggekeerd tot Zijn kinderen, tot Zijn Kerk, om eeuwig bij haar te blijven.

Die Geest wijkt nooit meer van ons, noch keert ooit terug naar den hemel.

Wel kan die Geest zijn werking inhouden, als wij Hem door onze zonde bedroeven, zoodat wij bidden moeten: „laet van mij Uw Heilige Geest niet scheiden“.

Is die Geest tot vernieuwing ook in ons hart gekomen? Beheerscht Hij ook ons leven?

Christus wil door het geloof daarbinnen wonen, Hij klopt aan de deur van zondarsharten. Daarbinnen is het leeg en kil; wel staat er een troon, maar voor den Salan.

Waar Christus niet woont, is armoede en onvrede. Maar als dat lege hart vervuld mag worden met den levenwekkenden adem des Geestes, dan wordt de troon des Satans neergeworpen, en Christus gaat er koninklijk heerschappij voeren.

Hij bouwt Zijn Gemeene en past aan haar alle schatten van Christus' gerechtigheid toe.

Hij leidt alle gedachten gevangen tot de gehoorzaamheid aan Hem.

Want die Geest is gekomen om Jezus te verheerlijken.

Blijvend Pinksterfeest.

F. C. M.

KERKELUK LEVEN

Nieuwe meeningen inzake lijden en sterven. (VII.)

Tenslotte komt de principiële loochening van den naar Gen. 1-3 opgevatten zondeval voor den dag, ook door hetgeen Jaspers opmerkt over de schuld. Reeds uit wat hij zelf over het recht, is duidelijk, dat zijn schuldbegrip de gestrengheid der Heilige Schrift missen moet. Hij herinnert aan Goethes woord: wie handelend optreedt, is altijd gewetenloos. Schuld is tengevolge van de antinomische structuur van het leven onvermijdelijk. Want elke handeling heeft gevolgen, die de handelende persoon met geen mogelijkheid heeft kunnen voorzien. Hij schrikt van die gevolgen, maar weet desniettemin de aanslichter er van te zijn. Zelfs al betaal ik in mijn eigen lijden en ondergang den tol voor het lijden, en den strijd, van anderen, toch ontkom ik daarmee niet aan het feit zelf, dat ik leef op kosten van anderen, door uitbuiting. En in „the struggle for life“ kan ik niet ontkomen aan het toebrengen van schade aan anderen, terwijl ik mijn eigen leven handhaaf.

Er is evenwel nog een tweede moment in de schuld, n.l. dat van de onvermijdelijke zedelijke onreinheid. Het leven is nimmer uit één beginsel opgebouwd; nooit is het aan slechts één principe dienstbaar. Reinheid van ziel zou slechts de onschuld kunnen wezen, die noch ter rechter, noch ter linker hand van 'rechte pad zich af laat leiden. Maar juist daarom is ze slechts fictief. De onreinheid keert steeds terug in het zelfde moment, waarin ze overwonnen wordt. Kan ik er mee volstaan, als ik me reinig van 't vuil, dat aan me kleeft? Neen, want onophoudelijk, zoolang ik leef, vormt zich nieuw vuil. Reinheid van ziel, och ja, dat is wel de waarheid der existentie; maar ik weet toch maar volstrekt niet, wat die reïne ziel van mij is, waarvoor ik mij, als mogelijke existentie, toch altijd weer afsloof. En inmiddels is mijn werkelijke existentie toch altijd genoodzaakt, altijd weer het waagstuk der onreinheid a n t e d u r v e n, en haar te verwerklijken. Derhalve is ze ook gedoemd, om, steeds schuldig zijnde, te grijpen naar de verwerklijking der reinheid als de toch immer weer mij gestelde taak in de spanning van mijn bestaan in den tijd. Zoo is er een onontkoombare noodzaak van schuld. Als ik de ééne mogelijkheid kies, wijs ik de andere af, ook al is deze goed. De verwickelingen, die de ziel verontreinigen, zijn niet te ontgaan. De keus eener goede daad is nimmer te voltrekken, zonder nalatig te worden ten aanzien van een andere goede daad. Het handelen zelf is ook niet na te laten zonder in de fout van het niet-handelen te vallen. Niet-handelen is trouwens toch weer een handelen, een plegen van verzuim. Niet alleen voor de gevolgen van de handeling, maar ook voor die van het niet-handelen zijn wij verantwoordelijk. Verantwoording betekent, bereid te zijn, om de schuld op zich te nemen.

Zoo is de schuld grenssituatie. Ze is dat juist in deze haar algemeenheid. Wie de schuld alleen maar in verband zou zetten met den mislag van een bepaald persoon, en de kwestie der schuld incidenteel en individueel zou maken, zou de grenssituatie daarmee opheffen. Misdaden en fouten van individuen zijn geen openbaring van de schuld in laatste instantie. Want ze zijn slechts uiterlijk. In den diepsten grond kan men de schuld niet onder woorden brengen.

Op deze grenssituatie zijn nu verscheiden reacties mogelijk:

De eerste is deze, dat de antinomie van de ethische waarde-contrasten verobjectiveerd wordt en tot een oerfactor van konstitutieve, van fundamenteel-vormende betekenis in het samenstel aller dingen wordt gemaakt, zooals h.v. in de leer van het „radicaal booze“, van den duivel, in het dualistisch wereldbeeld, de erfzonde-leer, praedestinatie-gedachte. Jaspers wil dus niet de schuld vraag beantwoorden in het licht van zulke theorieën. Vlak omgekeerd wil hij zulke theorieën zelf verklaren uit de schuld als grenssituatie.

Een tweede reactie is het ontzondigingsbewustzijn, der eerste christenen, waar bij de genade wordt gedacht als opheffing van de antinomie, die dus niet langer absoluut en fundamenteel is.

Een derde reactie is het ziekelijke, half-lijdende, half-genietende „arme-zondaars-bewustzijn“; daarbij wordt wel theoretisch de objectivering der schuld als iets radicaals erkend, doch ze wordt niet overwonnen. En een vierde reactie van geheel eigen type is dan de opvatting van Kierkegaard.

Kierkegaard immers maakt het schuld-bewustzijn absoluut in de existentie van het subject. Schuld is volgens hem de concreetste uitdrukking van de existentie. Ze is bij hem een totaliteit. Men mag niet zich bezondigen aan het kinderspel, dat de ongrijpbaarheid van de schuld voorbijziet, in het letten op concrete schulden. In de totaliteit der schuld mag men geen enkelen overtreder of geen enkele overtredering een zodanige betekenis toekennen, dat daardoor de over-

trekking van den één van die van anderen in haar betekenis en ernst zou isoleeren.

Zoo is, als we nu samenvatten, Jaspers' opvatting in zake de grenssituaties een fundamentele kritiek op het paradijsverhaal in al zijn onderstellingen en een totale veroordeeling met name van de leer eener later (na de schepping) intredende zonde.

Uit de grenssituaties kan men niet alleen de evoluties der wereldbeschouwingen verstaan, doch ook omgekeerd kan men het voortdurend belevende blijven in de grenssituaties, het bewust blijven in het fundamenteel-antinomische element, dat daarin ligt, zelf zien als een uitdrukking van onze positie inzake de levens- en wereldbeschouwing. De positie van den mensch is en blijft antinomisch. De concrete situaties mogen zich veranderen, maar de formeele grenssituaties keeren steeds terug.

Daarmee is aan elk gedogmatiseerd niet-antinomisch wereldbeeld voor Jaspers' begrip feitelijk het zwijgen opgelegd, wanneer men n.l. daarmee zou willen argumenteeren tegen Jaspers' eigen theorie aangaande de grenssituaties. Immers, bij voorbaat verzekert hij, dat zoo'n wereldbeeld zelfs slechts te verklaren is als een reactie op die grenssituatie. Ook het paradijsverhaal dus, met zijn permanente loochening van een antinomisch wereldbeeld, welke loochening door de leer van den zondeval met daarop volgende in Gods raad opgenomen straf en verlossing niet opgeheven, doch integendeel versterkt wordt, is zelf niet meer dan een psychologisch te verklaren reactie op de objectief gegeven grenssituatie zelf, als algemeen noodwendig. De Heilige Schrift verklaart alle factische wereldbeschouwing, zoover ze niet uit de openbaring gewonnen werd, o.m. genetisch uit het gebeuren in het paradijs. Jaspers verklaart daarentegen ook het ontstaan van de paradijsmythe, met elke andere leer van zonde en schuld, uit de grenssituatie, en deze weer uit de antinomische structuur van het „Dasein“. Elke verabsolutering van „waarden“, en eveneens elk verzet tegen die filosofen, die in de waarde-contrasten een wel onvermijdelijken, maar dan toch maar relatieven vorm van het tegenwoordige leven en denken zien, is voor het besef van Jaspers niets anders dan een reactie op die bestaande grenssituatie zelf. Een reactie, die wel zielkundig verstaanbaar is, maar die daarmee haar armoedige karakter van reactie nog niet verloren heeft. Ook het geloof, met zijn „metaphysische“ wereldbeelden is tenslotte niet meer dan zulk een reactie. Het leven zelf bestaat uit de verbinding van tegenstellingen. En hierom is zoowel de paradoxale, als ook de niet-paradoxale opvatting der wereld slechts langs dezen weg (der reactie-theorie) te verklaren. Het levensproces beweegt zich in een antithese, die als de tegenstelling van „Chaos und Form“ (niet- en wel „geordend“ bestaan), bekend staat. En nu houdt het leven op leven te zijn, zoodra het geheel en al zou toevallen, hetzij aan de ééne, hetzij aan de andere zijde van de tegenstelling van „chaos“ en „vorm“.

Zoo blijkt de kloof niet meer te overbruggen. Het paradijsbericht weigert toeval, schuld, dood en lijden als voor alle „Dasein“ „noodwendig“, of als onderling verbindbaar te beschouwen. Want volgens dit Bijbelsch verhaal sluit toeval (ook in den zin, dien Jaspers aan dit woord geeft) feitelijk de schuld uit en bestaat er ook tusschen schuld en dood geen relatie van gelijktijdigheid, doch van eerder en later. Het weigert reactie te heeten op eenige levenssituatie, want het wil juist omgekeerd zijnerzijds daarop licht werpen. Het loochent het begrip van grenssituatie zelf, gelijk het bij Jaspers is uitgewerkt. Op Jaspers' standpunt is dan ook Gen. 1-3 hierom dwaas en onzedelijk, wijl het de totaliteit der schuld pas optreden laat, als vrucht van een verbreking eener eerst gegeven situatie (staat der recht), en wijl het bovendien deze totaliteit bindt aan de overtreding van één mensch. Dat moet voor Jaspers' begrip een veruitwending der schuld zijn. Wie de straf en de voldoening bindt aan de concreet zichtbare ongehoorzaamheid of gehoorzaamheid van één mensch (Rom. 5), leeft met Jaspers' theorie op voet van oorlog. Rom. 5 is in zijn geheel onaannemelijk voor Jaspers, vooral in zijn samenhang met Gen. 3. Want in Rom. 5 worden uit elkaar gelegd: Adams overtreding en Christus' gehoorzaamheid. Zulk een uit-elkaar-leggen betekent, volgens Jaspers, dat het leven ophoudt, leven te zijn.

Zoo keert thans het verzet van het ongeloovige denken terug naar dat uitgangspunt, waarvan we in het begin hebben kennis genomen. Men vergelijkte maar eens onze laatste opmerking met wat Hegel zegt omtrent den tweeden Adam, die de keerzijde van den eersten zou zijn.

K. S.

„De Magneet“.

Enige weken geleden gaf „De Groene (Amsterdammer)“ een plaat: De Magneet. Bovenaan een geweldige magneet, van binnen vertoonende den kop van Dr H. Colijn. En dan verder een onafzienbare massa menschen, allemaal naar dien magneet heen-gezogen. Een in gelijken zin schrijvend artikel van „De Groene“ gaf den tekst er bij. Ieder weet, dat het met name de buitengewoon druk bezochte verkiezingsvergaderingen met Dr Colijn als spreker zijn, die het beeld van „de magneet“ hebben geïnspireerd.

Misschien is de onderstelling niet te gewaagd, dat de verschijning van Rudolf van Reests nieuwste werk „De Levensroman van Dr H. Colijn“, althans wat den datum betreft, door de uitgevers is bespoedigd, teneinde klaar te zijn in de periode vóór de verkiezingen. In de buurt,

waar lbe
liever, een
wijzelf he
van dit v
het nog
we deze v
de geleg
te zeggen
dit verzo

Het is
Dr Colijn
verbonden
een gevam
we samen
schen her
verschilp
wijzen op
maar me

De carica
Dr A. Ku
kwart-een
omdat we
het „Pro
op concre
woorden
geen teek
over „lati
ben te w
concrete
stege“. E

En med
dezen Ku
kwart-een
redenen
kiezingsd
Kind der
dit pretti
wek ik h
hen, die
en Misko
zal verste
lijst 3, Dr

Een art
want het
en andere
van „een

De aan
„De Re
bericht:

Naar
ben cur
onderh
zijn in
Een des
publica
verhoog

Tot het
alsnog g
blijkbaar
er mee be
Deformat
over ver
gen onze
samenhan
We zullen
eigen op
welke op
spreken; b
blijken; b
met gens
niet om
we al ge
die de pr
uit ze z

Wel in
rechtva
althans
polemise
teekent. I
wil“ en
En daara
slaap te

Een Ro
Het ge
zeer een
Wie he
tusschen
standers
heer N.
dezen am

„Wij v
Onzen
meente
hebben
Het is
Hepp al
ons hee
„heidend
Er hee
zoo heel
Ds Kerst
miek on
sterfelijk
den laats
Dit citr
schrift
Veraart